

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 13.02.2023

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu

mgr Anna Prokopowicz pod tytułem:

Ocena poziomu lęku u położnic w kontekście elastyczności psychologicznej,

której promotorem jest Prof. dr hab. n. o zdr. Izabella Uchmanowicz,
promotorem pomocniczym dr Bartłomiej Stańczykiewicz, Prof. uczelni.

Okres okołoporodowy jest takim etapem w życiu kobiety, w którym kilkakrotnie wzrasta ryzyko wystąpienia zaburzeń psychicznych. Dla lekarzy, położnych oraz pielęgniarek sprawujących opiekę nad ciężarną, trudny do zidentyfikowania może być moment, kiedy wahania nastroju, drażliwość, czy zaburzenia snu przekraczają granicę normy typowej dla tego okresu i należy baczniej obserwować ciężarną lub też zaproponować jej kontakt z psychologiem. Przyszłe mamy często doświadczają lęku lub napięcia, okresowo miewają obniżony nastrój i ma to na ogół charakter przemijający, ale bywa że nasilenie i częstotliwość opisanych objawów nasuwa podejrzenie choroby psychicznej.

Ciąża to szczególny okres w życiu kobiety, w którym zachodzi wiele zmian i procesów w organizmie. Dynamika procesów jest intensywna, gdy weźmie się pod uwagę czas od początku ciąży aż do jej końca i zależy od wielu czynników, takich jak: cechy osobowościowe, sytuacja społeczna, najbliższe otoczenie. W ciąży kondycja psychiczna i potrzeby emocjonalne kobiet różnią się znacznie od innych okresów w życiu. Różnice dotyczą zmian osobowości w kierunku introwersji, zmniejsza się również poczucie niezależności i akceptacji siebie.

W szczególności dotyczy to kobiet będących w pierwszej ciąży, dla których stan ten jest czymś nowym, nieznanym, wzbudzającym wiele sprzecznych emocji. Oprócz osobniczych cech charakteru duże znaczenie w przeżywaniu ciąży mają negatywne doświadczenia, które zaistniały w czasie poprzednich ciąż, np. poronienie, ciąża pozamaciczna, ciąża obumarła, poród przedwczesny lub ciąża u kobiet młodocianych.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze problem zaburzeń nastroju (depresja, lęk) wydaje się być niedoszacowany a liczba położnic z objawami lęku lub depresji stale wzrasta. Po drugie na występowanie objawów lęku okołoporodowego wpływa wiele czynników, a zrozumienie tych problemów wśród pracowników ochrony zdrowia jest niewystarczające.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Ocena poziomu lęku u położnic w kontekście elastyczności psychologicznej” Pani mgr Anna Prokopowicz jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Charakterystyka formalna rozprawy

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska ma formę spójnego tematycznie zbioru 3 prac naukowych opublikowanych w recenzowanych czasopismach medycznych:

1. Prokopowicz A, Stańczykiewicz B, Uchmanowicz I. Health in the context of psychological flexibility and acceptance and commitment therapy. *Med Res J* 2021; 6 (3): 249–253, doi:10.5603/MRJ.a2021.0032

Punktacja MNiSW: 100

Impact Factor: brak

2. Prokopowicz A, Stańczykiewicz B, Uchmanowicz I. Validation of the Numerical Anxiety Rating Scale in postpartum females: a prospective observational study. *Ginekol Pol.* 2022;93(9):686-694. doi: 10.5603/GP.a2021.0197.

Punktacja MNiSW: 40

Impact Factor: 1,216

3. Prokopowicz A, Stańczykiewicz B, Uchmanowicz I. Anxiety and Psychological Flexibility in Women After Childbirth in the Rooming-in Unit during the COVID-19 Pandemic.

J Midwifery Womens Health. 2023;68(1):107-116. doi: 10.1111/jmwh.13445.

Punktacja MNiSW: 140

Impact Factor: 2,891

Autorka dołącza egzemplarze 3 opublikowanych prac, jednej poglądowej i dwóch oryginalnych. W każdej z pracy wchodzących w skład cyklu Doktorantka jest pierwszym autorem. Jako że nie jest to monografia, autorka załączyła oświadczenia wszystkich współautorów o udziale w publikacji. Przeprowadzona analiza oświadczeń nie budzi zastrzeżeń co do istotnego udziału Doktorantki w przedmiotowym cyklu. Ta część rozprawy nie budzi zastrzeżeń formalnych. Łączny IF trzech prac przedstawionych w monotematycznym cyklu wynosi 4,107 oraz 240 punktów MNiSW.

W przedłożonym do recenzji oprawionym wydruku, prace wchodzące w skład monotematycznego cyklu zostały poprzedzone i zakończone tezami, które zawierają krótki wstęp, założenia, cel pracy, opis materiału i metod, wyniki badań i analiz oraz podsumowanie i wnioski. Doktorantka przedstawia cel ogólny pracy, którym jest analiza związku lęku z elastycznością psychologiczną u kobiet po porodzie. Dodatkowo przedstawiono 6 celów szczegółowych:

1. Przedstawienie przeglądu badań dotyczących związku elastyczności psychologicznej z lękiem, bólem przewlekłym oraz ze stresem wywołanym pandemią COVID-19 w różnych populacjach.
2. Zbadanie trafności i rzetelności numerycznej skali leku NRS-A w grupie kobiet po porodzie
3. Określenie progu wykrywalności wysokiego leku na skali NRS-A
4. Porównanie lęku położnic w grupach niezależnych: deklarujących potrzebę wsparcia emocjonalnego vs deklarujących brak potrzeby wsparcia emocjonalnego podczas pobytu w szpitalu w dobie COVID-19.
5. Obliczenie predykcji ryzyka zaburzenia lękowego za pomocą pojedynczych zmiennych określających takich jak: niska elastyczność psychospołeczna oraz lęk jako stan i lęk jako cecha.
6. Porównanie lęku, elastyczności oraz bólu pacjentek w grupach niezależnych: kobiety po porodzie naturalnym vs kobiety po cięciu cesarskim, pierwiastki vs wieloródki oraz pacjentki z wysokim ryzykiem wystąpienia zaburzeń lękowych vs pacjentki z niskim ryzykiem wystąpienia zaburzenia lękowego.

Wyniki przedstawione skrótowo, jednak wszystkie szczegóły znajdujemy w załączonych publikacjach. Prezentowane wnioski odpowiadają postawionym celom i problemom badawczym pracy. Dołączono również spis piśmiennictwa oraz obszerne streszczenia w języku polskim i angielskim.

Na przeprowadzenie badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu o numerze KB-747/2020.

Charakterystyka merytoryczna

W pracy „Health in the context of psychological flexibility and acceptance and commitment therapy” autorka przedstawia model elastyczności psychologicznej w powiązaniu z samopoczuciem psychicznym i fizycznym. Doktorantka dokonała przeglądu baz naukowych wg wybranych słów kluczowych takich jak: elastyczność psychologiczna, ból, lęk, depresja, stres, COVID-19. Uzyskane dane z przeglądu wskazują, że wyższe zasoby elastyczności psychologicznej pomagają prowadzić wartościowe życie pomimo dolegliwości związanych z bólem przewlekłym. Wyższe wyniki elastyczności psychologicznej były wiarygodnymi predyktorami zdrowia psychicznego w wybranych grupach pacjentów.

W pracy „Validation of the Numerical Anxiety Rating Scale in postpartum females: a prospective observational study” autorka do badania włączyła 200 kobiet po porodzie hospitalizowanych na oddziałach położniczych funkcjonujących w systemie „rooming-in. W badaniu zastosowano 4 standaryzowane kwestionariusze: Numeryczną skalę lęku - NRS-A, Inwentarz Stanu i Cechy Lęku – STAI, Szpitalna skala Lęku – HADS, Potrzeba wsparcia psychologicznego - NES. Zastosowane narzędzia są prawidłowo dobrane i posiadają dobre wartości psychometryczne. Celem badania była ocena trafności i rzetelności numerycznej skali lęku NRS-A w grupie kobiet po porodzie. Autorka dodatkowo i wysokie korelacje pomiędzy STAI-S a NRS-A. Uzyskane wyniki wskazują na wysoką trafność zbieżną między narzędziami. Niezależnie od doby po porodzie potrzebę wsparcia emocjonalnego wskazywała blisko połowa respondentek. Deklaracja potrzeby wsparcia emocjonalnego była wyższa w grupie pacjentek z wyższym nasileniem lęku w stosunku do pacjentem z niższym nasileniem lęku. Skala NRS-A może być stosowana celem monitorowania poziomu lęku u kobiet w położu w celu dostosowania wsparcia emocjonalnego do potrzeb położnicy. Dyskusja napisana interesująco, ma zachowane właściwe tempo, autorka prawidłowo dobrała piśmiennictwo.

W trzeciej pracy „Anxiety and Psychological Flexibility in Women After Childbirth in the Rooming-in Unit during the COVID-19 Pandemic” autorka do badania włączyła 200 kobiet

po porodzie hospitalizowanych na oddziałach położniczych funkcjonujących w systemie „rooming-in. W badaniu zastosowano 4 standaryzowane kwestionariusze: Numeryczną Skalę Lęku - NRS-A, Inwentarz Stanu i Cechy Lęku – STAI, Szpitalna Skala Lęku – HADS-A, Potrzeba Wsparcia Psychologicznego - NES, Numeryczną Skalę do Oceny Bólu – NRS oraz Kwestionariusz Akceptacji i Działania – AAQ-2. Zastosowane narzędzia są prawidłowo dobrane i posiadają dobre wartości psychometryczne. Celem badania była ocena relacji pomiędzy elastycznością psychologiczną a lękiem u kobiet po porodzie. Autorka wykazała, że niska elastyczność psychologiczna jest związana z większym natężeniem lęku. Pacjentki z różnym nasileniem lęku różniły się między sobą poziomem elastyczności psychologicznej oraz stopniem nasilenia bólu. Wyższy poziom lęku przed samodzielną opieką nad noworodkiem miały pierwsiastki. Dyskusja napisana interesująco, ma zachowane właściwe tempo, autorka prawidłowo dobrała piśmiennictwo.

Podsumowanie recenzji

W związku z faktem, że wyniki badań przeprowadzonych przez Doktorantkę zostały już opublikowane w recenzowanych i prestiżowych czasopismach naukowych i zostały one uprzednio poddane wnikliwej ocenie recenzentów omawianych czasopism, moja rola jako recenzenta pracy doktorskiej w ocenie kwestii merytorycznych pracy jest ograniczona. Nie zmienia to jednak faktu, że w przypadku wszystkich wspomnianych publikacji nie stwierdzam żadnych błędów merytorycznych. Co więcej w mojej opinii temat rozprawy jest ważny, zaprezentowane wyniki mają znaczenie praktyczne, a przedstawione prace mają istotne pierwsiastki nowości.

Podsumowując, przedłożony, jednotematyczny cykl prac ma logiczną konstrukcję i jest merytorycznie spójny. Sama metodyka oraz pozyskiwanie danych są prawidłowe i nie budzą wątpliwości. Ta część rozprawy nie budzi zastrzeżeń formalnych.

Rozprawa doktorska mgr Anna Prokopowicz pod tytułem: „**Ocena poziomu lęku u położnic w kontekście elastyczności psychologicznej**” spełnia warunki określone w art.187 ust. 1-2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. nr 2018 poz. 1668 z późn.zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Agnieszka Młynarska

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katedra Pielęgniarstwa,

Wydział Nauk o Zdrowiu,

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach